

August 27, 1996

Tolerance Lecture--Kaplan's "Balkan Ghosts"

1. Thank Adler and all faculty who cooperated admirably in preparing these sessions on Kaplan's *Balkan Ghosts*. I'm pleased is ביכורים of Commission on Judaism/Human Values.

Book=brilliant; orgy inhumanity. Many themes: nationalism run wild; history; *intolerance*
This lecture= introduction to theme--not a systematic treatment, but effort to sketch ideas as to role of **tolerance** in sources of Judaism

2. First: tolerance is not an absolute. There are things and ideas that are intolerable to any decent, civilized person. And therefore, there are examples aplenty of intolerant attitudes in Torah: עיר הנדחת ובן סורר ומורה are good examples as are גייע שפייד עייז. So is לה"ר in most instances. Nor, in contemporary life, should we tolerate in our midst rapists, drug-pushers, and muggers.

3. W.V. Quine (*Quiddities* pp. 206-210): "delicate balance of tolerance." Thus, restraints on terrorism or violence; yet--not excessive, keep regard for due process... So with regard to religion, every other subject...

3a. Helen Keller (1880-1968): "Toleration is the greatest gift of the mind; it requires the same effort of the brain that it takes to balance oneself on a bicycle."

4. Indirect reference to "balance of tolerance":

מינוי יהושע כמנהיג ישראל אחרי משה-- יפקד ה' אלקי הרוחות לקל-בשר איש על-העדה (פרי פנחס, במדבר כ"ז : טו-כג)--רשי"י (פסי טו ד"ה אלקי הרוחות) "למה נאמר, אמר לפניו, רבשי"ע גלוי וידוע לפניך דתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זל"ז, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו". כאן צדד בעד הסבלנות, ואילו בתשובת הקב"ה--קח-לך את-יהושע בן-נון איש אשר-רוח בו וסמכת את-גידך עליו-- לפי חז"ל מצדד בעד תוקף העקרונות-רד"ה בפסי יח: "כאשר שאלת, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד"

A similar thought is expressed in practical, halakhic terms, in the Talmud (*Ber. 58a*):

ת"ר : הרואה אוכלוסי ישראל אומר : ברוך חכם הרזים שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה

(So, it is G-d who guards secret of Jewish survival--they all are strong-minded yet constitute one people. Secret=tolerance...)

5. Indeed, paradoxically, tolerance is a meaningful concept only for a קנאי! If you believe in something wholeheartedly and willing to die for it, and *still* accept that the other fellow is permitted to follow his own ideas and live by them--*that* is tolerance! ...But if you are unsure of your own principles, and feel that the other fellow's values are as likely to be correct as your own--that's not tolerance, only a reflection of lack of principle; indifference should never be mistaken for tolerance! (Prof. Dov Rappel).

13. The very same idea of the Maharal is continued by a contemporary Israeli thinker: (Prof. Dov Rappel מחניי5ם): tolerance is not just a necessary evil, but a value in & of itself. It makes freedom of speech and criticism possible; such criticism helps you uncover errors/weak points in your own thinking and thus contributes to your welfare. It causes each to engage in the kind of self-criticism that can only make it stronger and more appealing in the "market place of ideas."

14. Probably the most eloquent and forceful expression of Torah tolerance--by the Netziv: (העמק דבר, פתיחה לבראשית): אנשי בית שני היו צדיקים וחסידיים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמם. מפני שנאת חינום שבלבם, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורוס ובאו עי"ז לשפיכת דמים, לכל הרעות שבעולם, עד שחָרַב הבית. שחקבי"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלה, אלא באופן שחולכים בדרך הישר גם בהליכות העולם ולא בעקמימות, אע"י שהוא לשם שמים, דזה גורם חורבן הבריאה הריסות יישוב הארץ.

15. Mention Kaplan's *Balkan Ghosts*, and point out that they are haunting the world--not only Balkans--to this very day. *And we Orthodox Jews are not immune to it!*

16. Also--lesson for *us at YU--intolerant of each other!!...*

17. On Rosh Hashanah and Yom Kippur we describe God in מאמינים as:
וכל מאמינים שהוא נוצר חסד, הסוֹבֵּל וּמַעְלִים עֵין מסוררים
All believe He preserves חסד and is tolerant, averting His eye from the rebellious

On principle of *imitatio Dei* (והלכת בדרכיו), that must be our approach as well.

Wish you...
